

Offentlig forvaltning av rådyr

Roller, handlingsrom og kommunal målsetting

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

Pål Sindre Svae

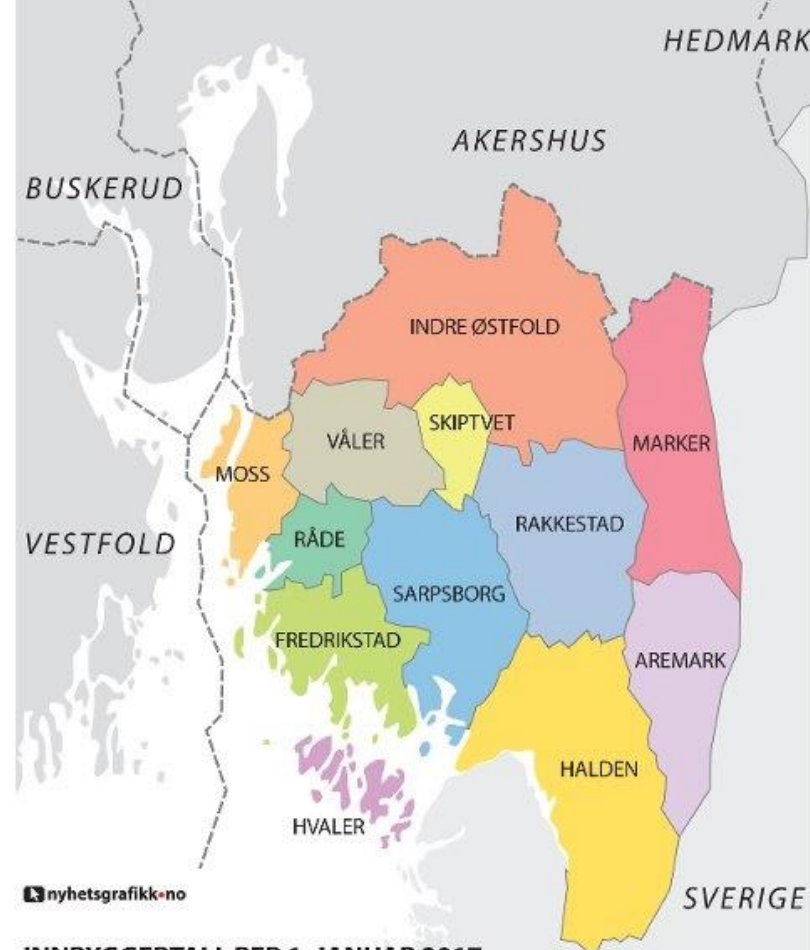
- Vilt – og utmarksforvalter IØK
- Naturforvalter NMBU 2011
- Vilt-, fisk- og natur

- Tlf 90 55 09 82
- Epost
pal.sindre.svae@io.kommune.no

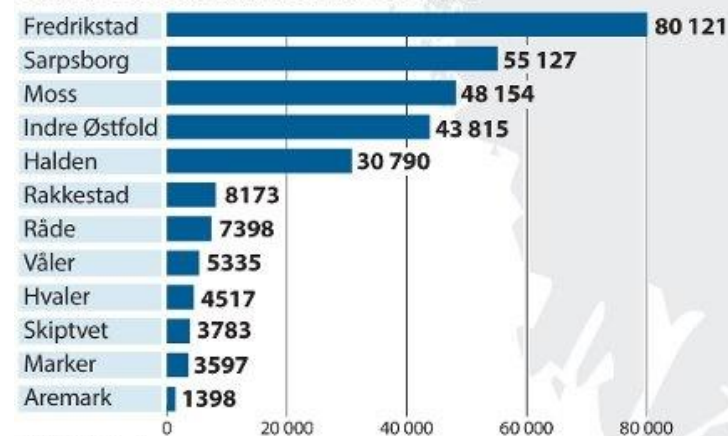

Indre Østfold kommune

- Fem kommuner i Østfold slått sammen 2020
- Areal: 790 km²
- 31,5 % jordbruksareal
- Norges største jordbrukskommune
- Befolkning: ca 45 000
- Feller ca 11-1200 rådyr årlig
 - 100-150 elg
 - 40-50 hjort
- «Norges største rådyrkommune»

INNBYGGERTALL PER 1. JANUAR 2017

KILDE: Nivi Analyse

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

Roller i hjerte-viltforvaltningen

Hvem gjør hva?

Landbruks- og
matdepartementet

Klima- og
miljødepartementet

Nasjonalt

Miljødirektoratet/Landbruksdirektoratet

Fylkeskommune/Statsforvalter

Regionalt

Kommune/Villreinnemnd

Rettighetshavere/Grunneiere

Lokalt

Jegere

Roller i hjorteviltforvaltningen

- Viktig!
- Landbruk- og matdepartementet
 - Høstbare viltressurser
 - Jaktutøvelse
 - Rådyrministeren!
- Landbruksdirektoratet
 - Ansvar for høstbare arter
 - Rådyr ligger her!
- Miljødirektoratet
 - Ikke høstbare
 - Noen andre arter

Foto: Anders Martinsen, UAS

ØSTFOLD
FYLKESKOMMUNE

Regionalt

- Fylkeskommunen
 - Høstbare arter og jaktutøvelse
 - Tilskudd
 - Rådgivende for kommunene
- Statsforvalteren
 - Klageinstans for kommunale vedtak
 - Tilskudd til ikke jaktbare, trua og fremmede arter
 - Liten rolle i viltforvaltning sammenlignet med landbruk og skogbruk
 - I Østfold også rådgivende for kommunene!

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

Forskrift om forvaltning av hjortevilt – med kommentarer

Lokalt

- Kommunen – forvaltningsleddet! (om en vil..)
 - Overordnet målsetting for hjortevilt kommunalt
 - Utvikling av bestandene av elg, hjort og rådyr
 - Sikre offentlige verdier (opplevelse, biologisk mangfold, trafikk og skader/ulemper)
 - Sikre at jaktrettshavers rettigheter opprettholdes
 - Offentlig ettersøk
 - Underlagt masse forskjellig lovverk
 - Viltloven
 - Naturmangfold
 - Motorferdsel
 - Dyrevelferd
 - Kommuneloven
 - ++

Privat

- Jaktrettshaver/grunneier
 - Enerett til jakt på sine arealer.
 - Grunneier har jaktrett om ikke annet er bestemt
 - Samarbeider om rådyrforvaltningen gjennom vald, samt organiserer jakten gjennom jaktfelt (?)
 - Både **jaktrettighet** og **forvaltningsansvar!**
- Jeger
 - Forvalteren i praksis?
 - Krumme fingeren eller ei..

Noen definisjoner

Minsteareal: Begrepet har to rettsvirkninger:

- 1) Størrelsen på det tellende arealet som normalt skal ligge til grunn for hver fellingstillatelse som jaktrettshaverne har krav på.
- 2) Arealstørrelsen på det minste sammenhengende området som offentlig myndighet kan godkjenne som et vald.

Minsteareal fastsettes av kommunen gjennom lokal forskrift for elg, hjort og rådyr

Tellende areal: Tellende areal er det arealet som legges til grunn ved tildeling av fellingstillatelser. For rådyr blir gjerne både innmark og utmark regnet som tellende areal.

Et par til..

Vald: Det geografiske området som er offentlig godkjent for jakt på en eller flere hjorteviltarter, og som får tildelt fellingstillatelse fra kommunen. Vald er den enheten som rapporterer fellingsresultater til det offentlige. Samling av grunneiere for å oppnå minsteareal for vald.

Jaktfelt: Et vald kan deles i flere jaktfelt. Ikke så vanlig på rådyr, men ingenting i veien for å gjøre det.

Kommunal målsetting

Kommunal målsetting for hjorteviltforvaltning

I Indre Østfold kommune
2024-2029

Vedtatt: 12.3.2024.

Kommunal målsetting

- Hva?
- Hvorfor?
- Hvordan?
- Har vi kunnskap nok?

Hva?

- Kommunal målsetting for utvikling av hjorteviltbestanden er en politisk vedtatt målsetting for hvordan bestandene i kommunen skal utvikle seg
- Setter rammene for privat forvaltning
 - For den lokale detaljstyrte forvaltningen
- Ser det store bildet, ikke bare jakt, næring, kjøtt etc.

Hvorfor?

- Krav i Hjorteviltforskriften

§ 3 MÅL FOR FORVALTNING AV ELG, HJORT OG RÅDYR

Kommunen skal vedta mål for utviklingen av bestandene av elg, hjort, og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e). Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.

- Setter rådyr på dagsorden
- Skaper forutsigbarhet i privat forvaltning
 - Jakt
 - Næring

Hvordan?

- *Kommunens mål bør utvikles i tett dialog med berørte interesser, blant annet rettighetshaver- og jegerorganisasjoner. Det er viktig at disse inkluderes på et tidlig stadium i kommunens arbeid med å utvikle gode mål.*
- Viktig at det er faglig forankret!
- Sendes ut på høring og forankres lokalt før politisk vedtak.
- Blir dermed bindene for valdene
- Målsettingen skal/bør/burde oppfylles!

Kunnskap?

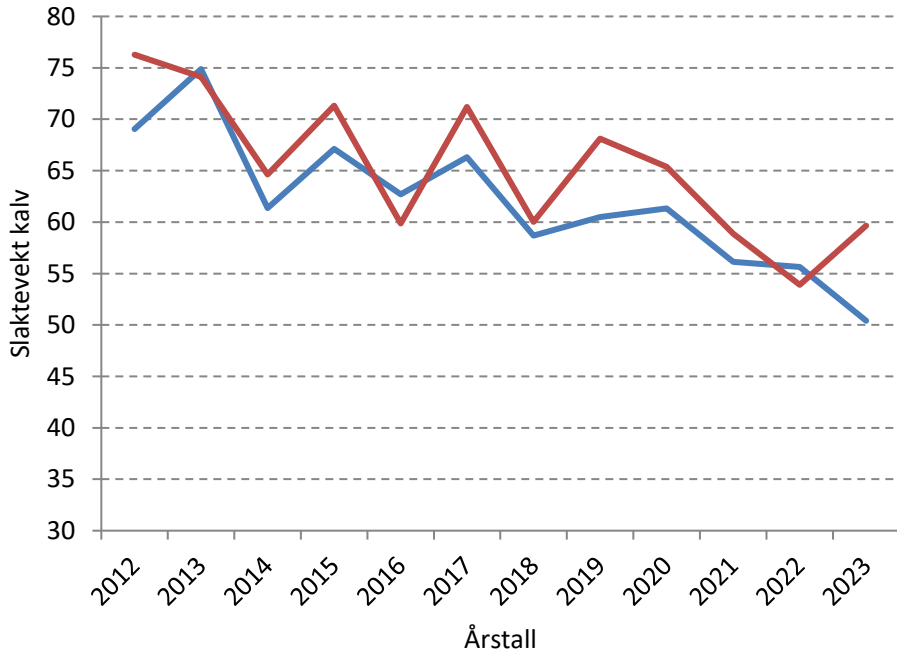
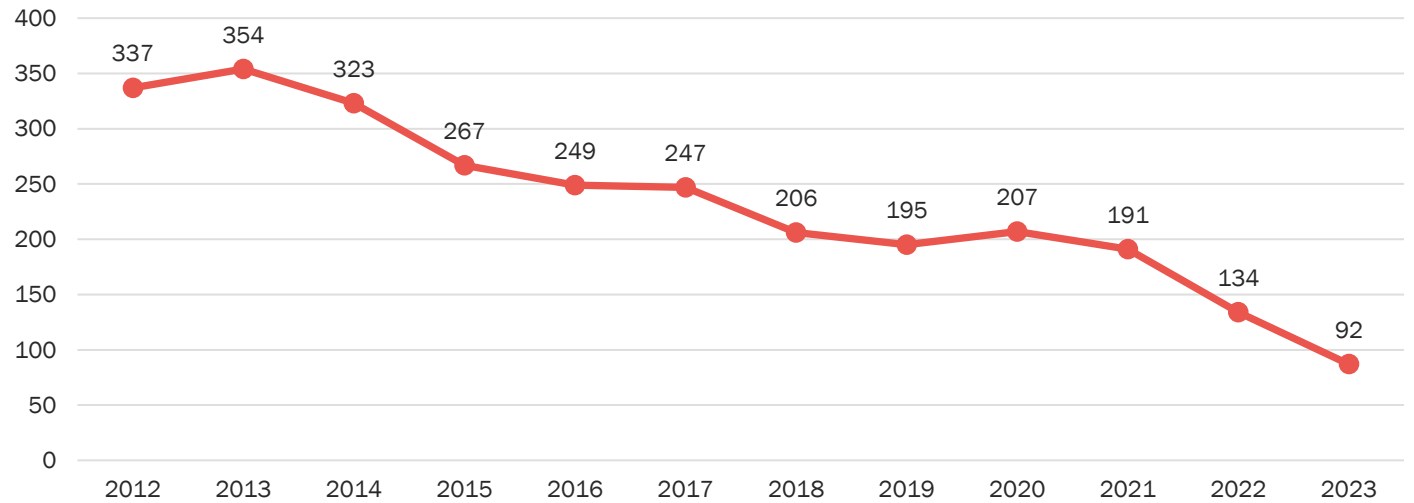
Har vi kunnskap nok til å sette fornuftige mål?

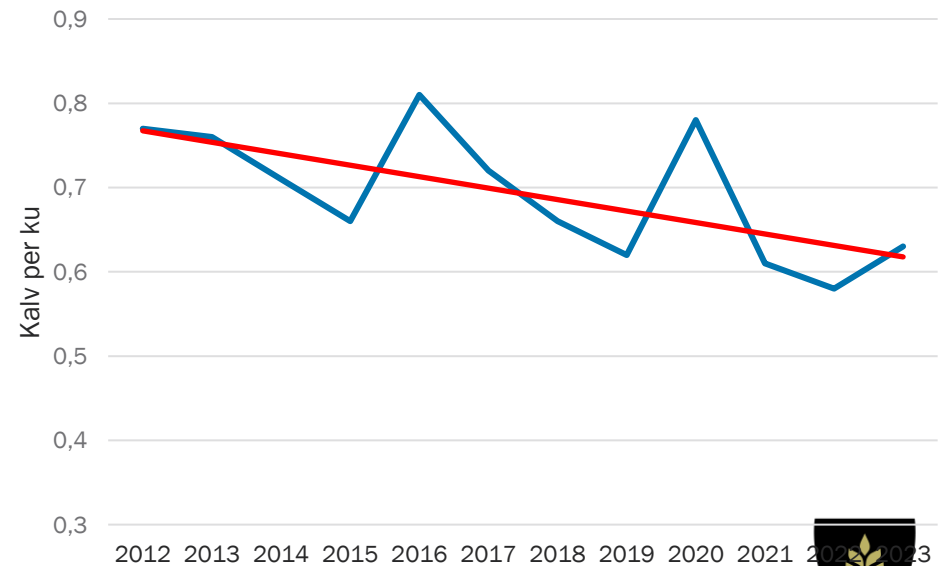
INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

Elg

- Masse kunnskap!

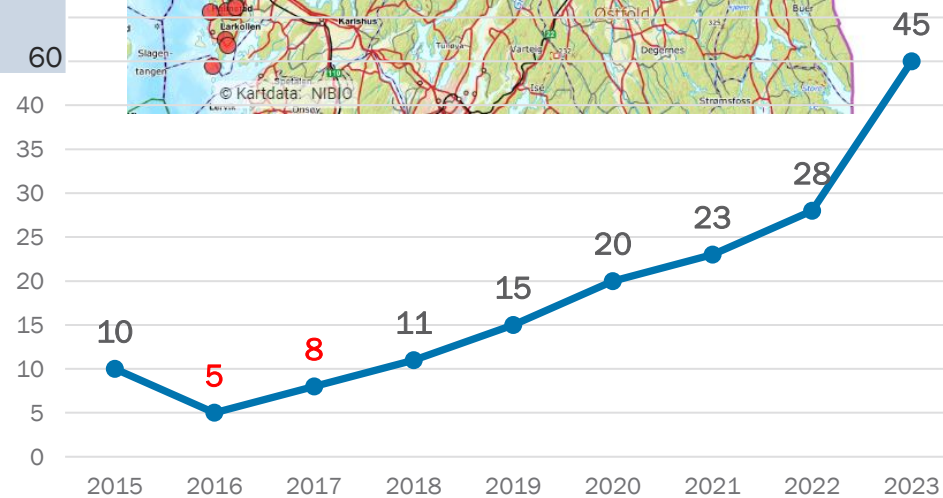
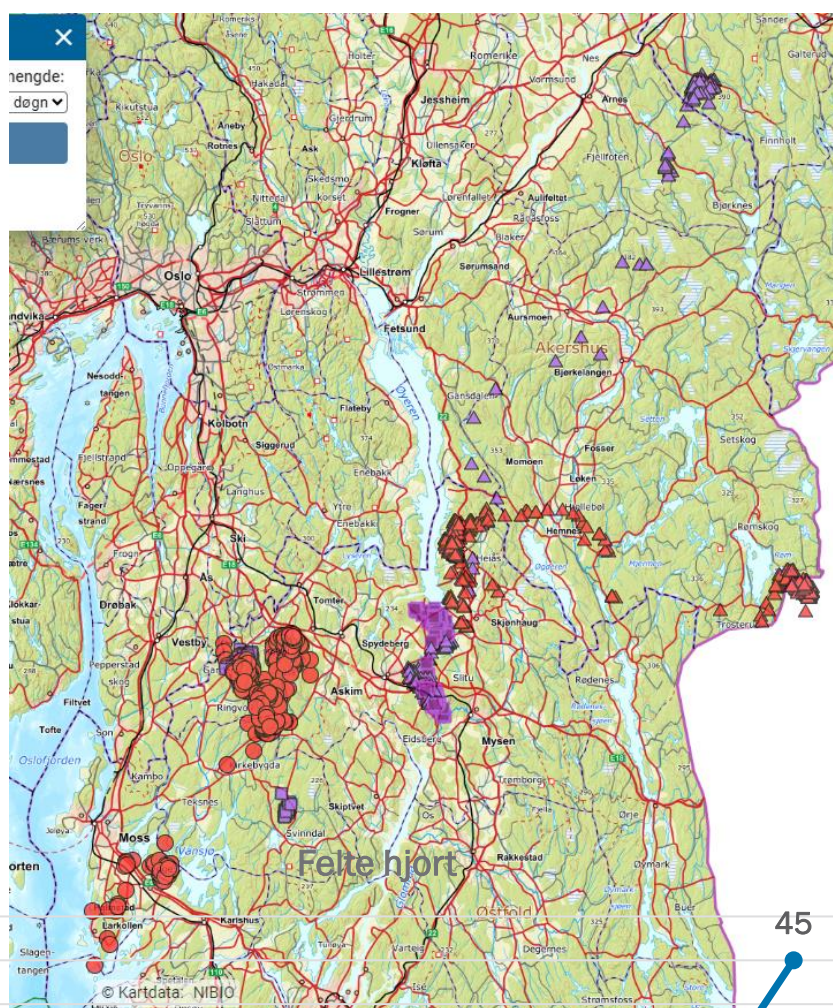
Kalverate - elg

Hjort

- En del kunnskap!

	Kalv	Spissbukk	Unghind	Voksen bukk	Voksen hind
Indre Østfold	34	64	62	108	66
Vestland	25	47	42	78	56
Innlandet	29	56	47	90	60

Elg – masse kunnskap = detaljerte mål

- *Indre Østfold kommune har mål om en stabil elgbestand (sett kommunen samlet)*
- *Indre Østfold kommune har mål om en høyproduktiv elgstamme som produserer et stort høstningsverdig overskudd, til avkastning for grunneier, jaktinteresser og som matressurser.*
- *Elgbestanden i Indre Østfold skal være i minst mulig konflikt med jordbruk, skogbruk og trafikk.*
- *Indre Østfold kommune ønsker økt kunnskap om ulvens påvirkning på elgbestanden i kommunen, for å fatte forvaltningsgrep som tar høyde for predasjon.*

	Gjennomsnitt 2019 - 2023	Kortsiktige mål	Virkemiddel
Sett kalv per ku	0,64	0,70	Høy avskyting av kalv og små individer.
Slaktevekt kalv	59 kg	Stoppe nedgangen	Høy avskyting av kalv og små individer.
Slaktevekt ungdyr (kjønn samlet)	135 kg	Stoppe nedgangen	Redusere beitetrykk vinterstid. Høy avskyting av kalv og små dyr
Ku/okse	2,34	1,8	50 % kjønnsfordeling i avskytingen på <u>alle</u> kategorier.
Like forvaltningsgrep			Minsteareal. Stimulerer til samarbeid mellom valdene
Beiteuttak furu	7,7%	Opprettholde	Beitetakst og tilstrekkelig uttak
Beiteuttak ROS	15,4%	Opprettholde	Beitetakst og tilstrekkelig uttak
Konflikt med landbruk	Liten, men tilstede	Holdes lav	Veiledning om skadeforebygging. Kommunale prosjekter
Store okser	Usikkert	Registrere	Fortsette kartlegging
Aldersfordeling	Usikkert		Aldersanalyse av elg 1,5 år og eldre
Trafikkdrept elg	20-30 stk pr år	Reduksjon	Sikringstiltak. Informasjon. Møter SVV/Politi. Endre vinterbestanden
Ytre påvirkninger	Usikkert	Starte kartlegging	Bidra i HOP m.m.
Ulvens påvirkning	Usikker	Kunnskap	Roviltprosjektet. Samarbeid med SNO, NJFF. Informasjon

Elg og hjort– har en del virkemidler for å nå mål!

- Minsteareal
- Ved årlig tildelt kvote etter §18 fordeles det på alder og kjønn
- Klare og detaljerte mål for flerårige bestandsplanene
 - I praksis en fordeling på alder og kjønn
- Omfordele tildeling om avskytingen ikke fører til oppnåelse av kommunale mål
- Men ikke pålegg om avskyting – kun en ytre ramme..

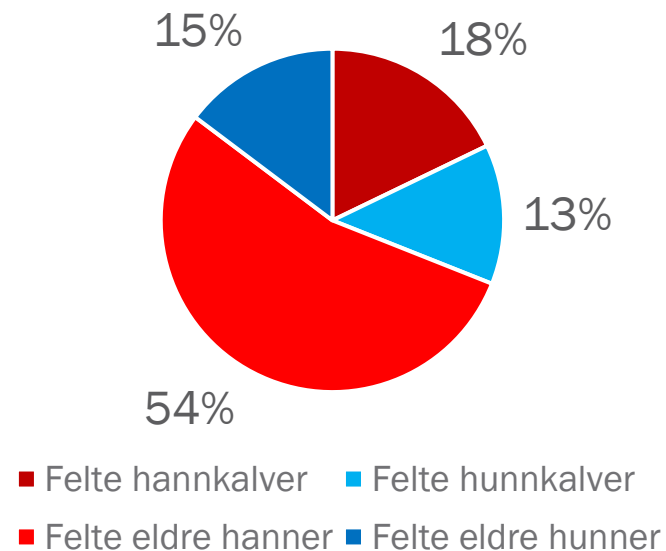
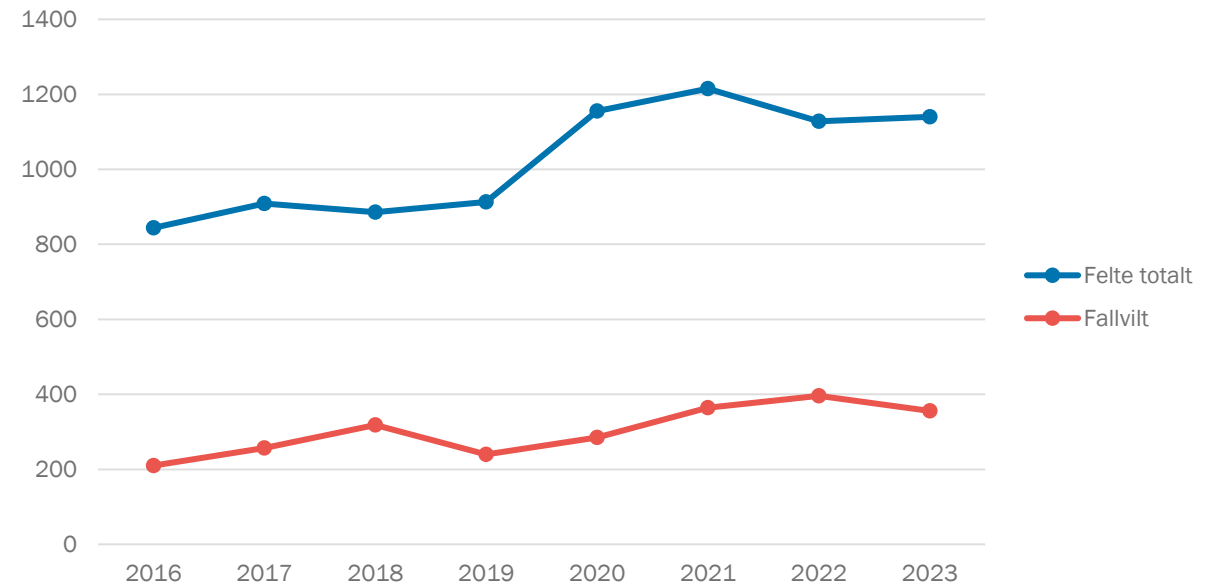

Foto: Bjørn Aksel Bjerke

Rådyr- kunnskap?

- Tja...
- Antall felte
- Antall fallvilt
- Fordeling alder/kjønn
- Ikke all verden mer..

Rådyr - målene

- *Indre Østfold kommune har mål om å redusere antall rådyrpåkjørsler.*
- *Indre Østfold kommune ønsker en høy avskyting av rådyr.*
- *Indre Østfold kommune har mål om en jevnere kjønnsfordeling i avskytingen*
- *Indre Østfold kommune skal sørge for mer kunnskap om rådyrbestanden.*
- *Indre Østfold kommune skal jobbe for og bidra til en mer smidig og enkel innrapportering av fellingsresultatet.*

	Gjennomsnitt 2019-2023	Kortsiktige mål	Virkemiddel
Større forvaltningsområder	Ca 600 rådyrvald	Større vald	Stimulere til samarbeid. Sammenslåing. Kvotefri jakt
Holde høy avskytingen	Ca 1100		Beholde minsteareal
Jevnere kjønnsfordeling	70 % hanndyr i avskytingen	Reduksjon i andel hanndyr i avskytingen	Kunnskap og informasjon. Kommunale prosjekter
Trafikkdrepte rådyr	180 – 250 pr år	Reduksjon	Sikringstiltak. Informasjon. Redusert minsteareal
Mer kunnskap			Informasjon. prosjekter.
Fellingsrapporter		Redusere tidsbruk	Stimulere til innsending.

Begrensete virkemidler for rådyr

- Minsteareal
 - Små vald i IØ
- Kvotefritt
 - 20 x minsteareal
 - Plan for årlig fordeling
- Ingen krav til fordeling av alder og kjønn på årlig tildeling
 - Kan skyte bare bukkene om en vil..
- Ingen krav om å faktisk skyte rådyr
- Svært få virkemidler

Når vi målene?

- *Indre Østfold kommune har mål om å redusere antall rådyrpåkjørsler.*
- *Indre Østfold kommune ønsker en høy avskyting av rådyr.*
- *Indre Østfold kommune har mål om en jevnere kjønnsfordeling i avskytingen*
- *Indre Østfold kommune skal sørge for mer kunnskap om rådyrbestanden.*
- *Indre Østfold kommune skal jobbe for og bidra til en mer smidig og enkel innrapportering av fellingsresultatet.*

	Gjennomsnitt 2019-2023	Kortsiktige mål	Virkemiddel	Oppnås?
Større forvaltningsområder	Ca 600 rådyrvald	Større vald	Stimulere til samarbeid. Sammenslåing. Kvotefri jakt	
Holde høy avskytingen	Ca 1100		Beholde minsteareal	
Jevnere kjønnsfordeling	70 % hanndyr i avskytingen	Reduksjon i andel hanndyr i avskytingen	Kunnskap og informasjon. Kommunale prosjekter	
Trafikkdrepte rådyr	180 – 250 pr år	Reduksjon	Sikringstiltak. Informasjon. Redusert minsteareal	
Mer kunnskap			Informasjon. prosjekter.	
Fellingsrapporter		Redusere tidsbruk	Stimulere til innsending.	

Hvorfor når vi ikke målene??

- Kommunene samarbeider ikke all verden
- Forvalter kommunen rådyr?
 - Nei..
 - Vi forvalter fellingsretter
- Hvem skal forvalte?
 - 559 vald fordeler 2500 rådyr i IØk.
 - Grunneier?
 - Jeger?
 - Grunneier/jeger?
- Svært få vald forvalter rådyr
 - Noen få grunneiere forsøker
 - De fleste er også jegere
 - Noen jegere forsøker
 - Men valdene er for små!

Målsetting lokalt?

- Valda har svært variert målsetting
 - Om de har noen målsetting i hele tatt..
 - Store bukker
 - Actionfylt hundejakt
 - Kjøtt
 - Skyte når/om en vil/får tid
 - Skyte rådyr
 - Skadedyr
- Summen blir gjerne ikke i tråd med kommunale mål..

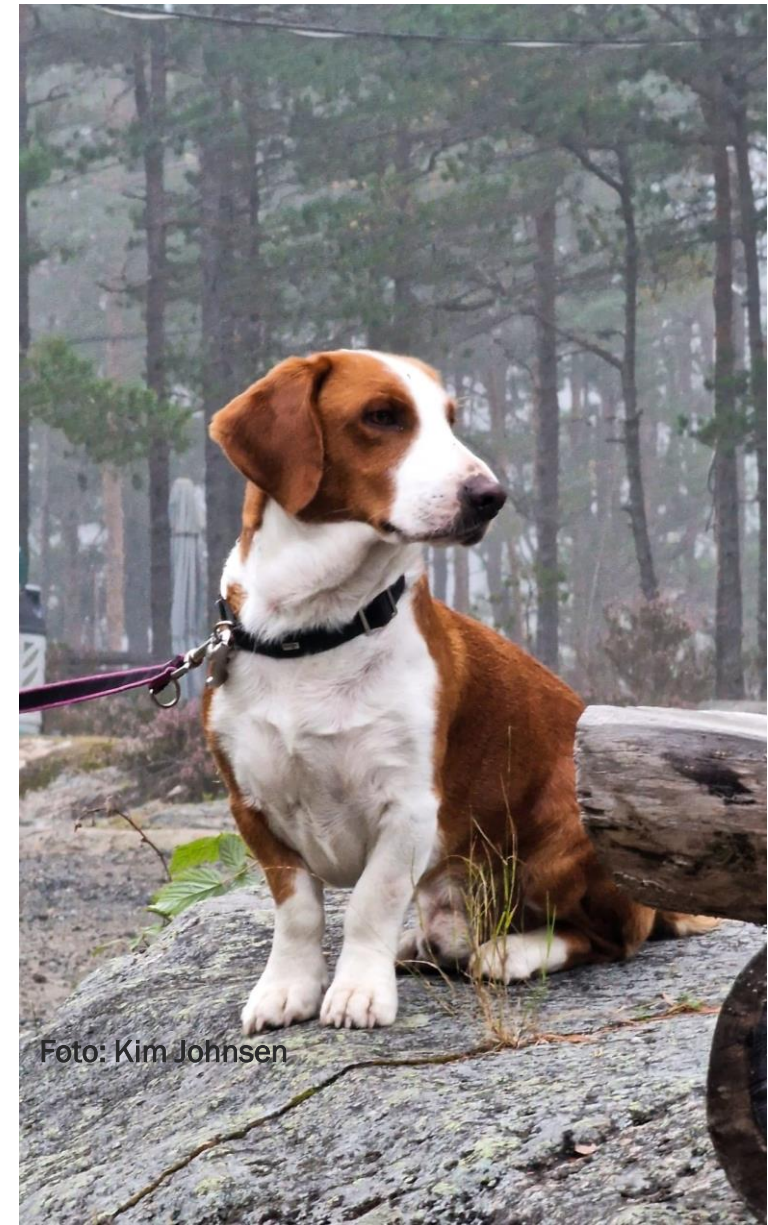

Foto: Kim Johnsen

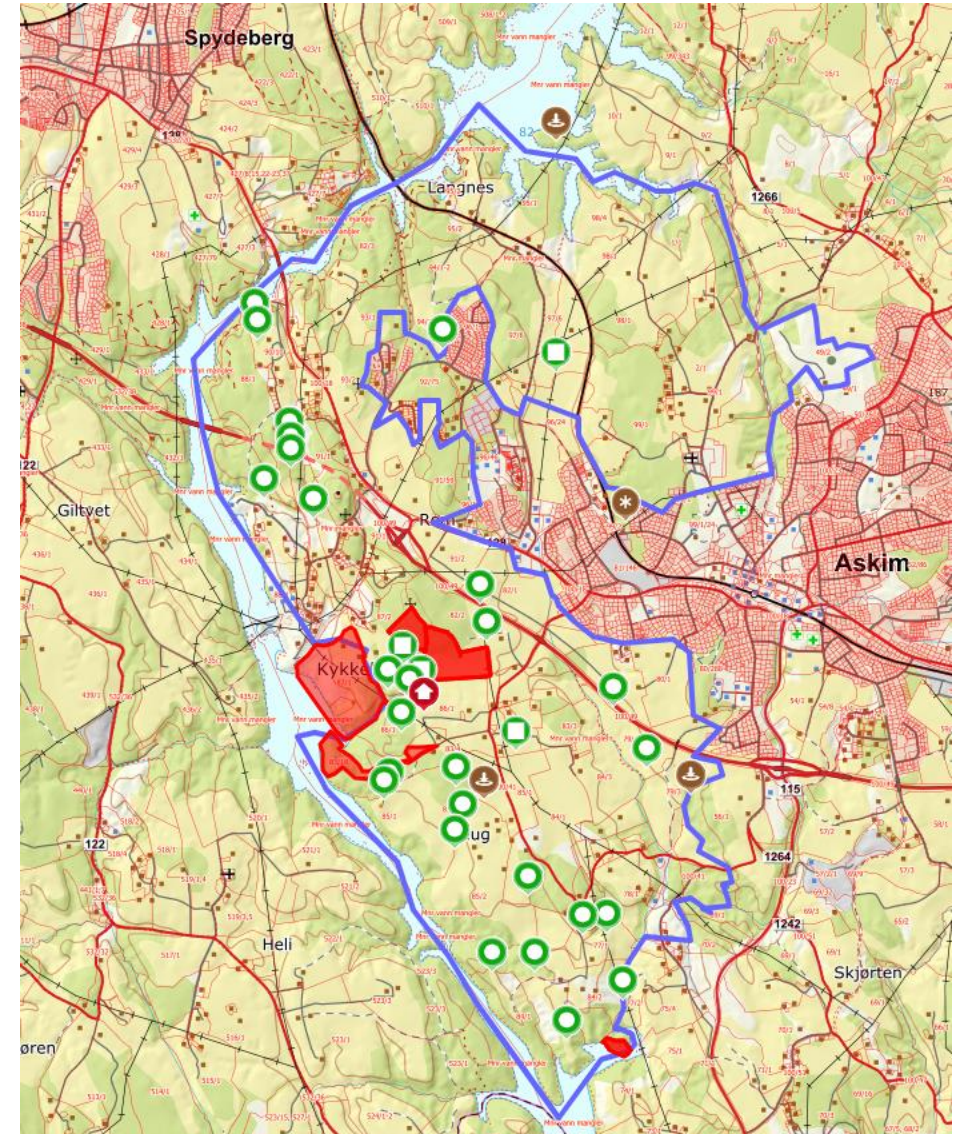
Hva kan det offentlige gjøre?

- Prioritere rådyr i offentlig forvaltning!
- Utvikle lovverket pga endrete behov (viltlov og forskrifter)
- Redusere påkjørsler
 - Ikke bare redusere bestanden
 - Lys, siktrydding, gjerder etc sitter langt inne hos veieier..
 - Øke kompetansen på ettersøk
- Kunnskapsformidling!
- Holdningsendring!

Men: grunneierne og jegerne må med!

- Vi må forvalte!
 - Ikke bare opportunistisk høsting!
- Følge de kommunale målene
 - Redusere bestanden? Skyte mer hodyr
 - Tåler vi høyere bestand? Skyte kalv
 - Og alt i mellom der
 - Hvor mye betydning har valdet mitt?!
- Tenke større skala
 - Samarbeid!
 - Den jævla naboen?
 - Lag større vald med plan og jaktfelt, men kan jakte hver for seg som før
- Kunnskap inn
 - Kunnskap ut er minst like viktig!
- Forvalte for rådyras beste
 - Uavhengig av målsetting
 - Kvalitet kontra kvantitet..
 - Da kommer også trofekvalitet, høy produksjon og mange jakttilfeller..

Jegerne!

- Skyt rett
 - Skyt med hodet- ikke med fryseren, trofeveggen, Instagram eller Facebook i tankene
 - Skyt det du ikke vil ha med videre i produksjonen
 - Skyt nok!
- Slipp til andre
 - Enkelte har alt for mange terreng..
 - La andre skyte det du ikke vil/kan?
- Slipp til de unge
 - Ta de med!
- Bidra til å forvalte for rådyras beste
 - Uavhengig av målsetting
 - Kvalitet kontra kvantitet..
 - Da kommer også trofekvalitet, høy produksjon ++

Fremtiden?

- Jeg har trua! Mange positive vinder
- Ny strategi for hjorteviltforvaltning
 - Setter rådyret mer på dagsorden
 - Flerartsforvaltning
- Ny viltlov
 - Positive forslag/endringer
- Interessen er der!
 - Men det er opp til oss å sette det ut i livet på en god måte!
- En viltbestand i endring!

Takk for meg